

KONTROLLUTVALGENE I SKJÅK, LOM, VÅGÅ, SEL, DOVRE OG LESJA KOMMUNE

Forvaltningsrevisjonsrapporten Nord-Gudbrandsdal Renovasjonselskap IKS (NGR)

Kontrollutvalgsekretariatets forslag til vedtak:

- Kontrollutvalget tar rapporten «Forvaltningsrevisjon - Nord-Gudbrandsdal Renovasjonselskap IKS» til orientering.
- Kontrollutvalget oversender forvaltningsrevisjonsrapporten til kommunestyret med følgende

INNSTILLING

- Kommunestyret tar rapporten «Forvaltningsrevisjon - Nord-Gudbrandsdal Renovasjonselskap IKS» til orientering, og merker seg at forvaltningen av selskapet i hovedsak er i tråd med lovverket.
- Kommunestyret merker seg forbedringspunkter og funn gjort i revisjonen. Basert på dette ber kommunestyret om at kommunens eierrepresentant følger opp at:
 - Selskapet går gjennom måten kapitalkostnader fordeles slik at den skjer etter reglene i selvkost-regelverket.
 - Selskapet dokumenterer bruken av skjønn i kombinasjon med vektrapporter som grunnlag for fordelingsnøkler på miljøstasjonene.
 - Selskapet vurderer å gjennomføre tiltak for å supplere egne ressurser, eventuelt hente inn ekstern bistand, for å gjøre selskapet mindre avhengig av enkeltpersoner ved beregning av selvkost.
 - Selskapet vurderer å måle omfanget av klager og eventuell bruk av kundetilfredshetsundersøkelser.
- Kommunestyret forventer at eierrepresentanten også sørger for at kontrollutvalget får en skriftlig tilbakemelding på hvordan anbefalingene er fulgt opp innen den 31.03.2025. Dette følges opp med en muntlig orientering i kontrollutvalgets møte når oppfølging av revisjonsrapporten legges fram.

Kari Louise Hovland
Sekretariatsleder

Tonje Hesthagen
Rådgiver

Vedlegg:

- Rapport «Forvaltningsrevisjon - Nord-Gudbrandsdal Renovasjonselskap IKS» utarbeidet av Innlandet Revisjon IKS

Bakgrunn

Kontrollutvalgene i Skjåk, Lom, Vågå, Sel, Dovre og Lesja behandlet i sine møter i februar 2023 sak om mulig revisjon av Nord-Gudbrandsdal Renovasjonsselskap IKS (NGR). Alle kontrollutvalgene anbefalte å bestille en foranalyse for å vurdere en mulig forvaltningsrevisjon eller eierskapskontroll av Nord-Gudbrandsdal Renovasjonsselskap, og styret for sekretariatet for kontrollutvalgene i Nord-Gudbrandsdal (SKNG) vedtok i sitt møte 23. februar 2023 å bestille en slik foranalyse.

Foranalysen ble lagt fram for kontrollutvalgene i fellesmøte 16. juni 2023. Utvalgene fattet følgende likelydende vedtak:

- 1. Kontrollutvalget bestiller en kombinert eierskapskontroll/forvaltningsrevisjon av Nord-Gudbrandsdal Renovasjonsselskap IKS (NGR) basert på den framlagte foranalysen. De seks foreslåtte problemstillingene legges til grunn for bestillingen.*
- 2. Kontrollutvalget ber om at revisjonen legger fram en prosjektplan på det første møtet høsten 2023.*
- 3. Det forutsettes likelydende vedtak i de samarbeidende kommunenes kontrollutvalg.*

Kontrollutvalgene behandlet prosjektplanen i sine respektive møter i september/oktober 2023 og fattet følgende likelydende vedtak:

- 1. Kontrollutvalget tar prosjektplanen til orientering.*
- 2. Kontrollutvalget opprettholder bestillingen av en eierskapskontroll/forvaltningsrevisjon av Nord Gudbrandsdal Renovasjonsselskap IKS.*
- 3. Det forutsettes likelydende vedtak i de samarbeidende kommunenes kontrollutvalg.*

Basert på bestillingen har Innlandet Revisjon IKS utarbeidet to rapporter; en eierskapskontroll og en forvaltningsrevisjonsrapport. Denne saken omhandler forvaltningsrevisjonsrapporten.

Innlandet Revisjon IKS vil delta i fellesmøtet for kontrollutvalgene i Nord-Gudbrandsdalen for å presentere rapporten og svare på spørsmål.

Kontrollutvalgssekretariatet Innlandet KO er bedt om å være settesekretariat, da ansatt i sekretariatet for kontrollutvalgene i Nord-Gudbrandsdal (SKNG) er inhabil i saken.

Fakta

Formålet med forvaltningsrevisjonen har vært å undersøke om sentrale deler av NGRs drift skjer i henhold til relevant regelverk samt etter anerkjente forretningsmessige prinsipper. Følgende problemstillinger er undersøkt:

1. Har selskapet rutiner og praksis for å utarbeide et selvkostregnskap som gir kommunestyret grunnlag for å fastsette riktige gebyrer?
2. Ivaretar selskapet pålagt regnskapsmessig skille mellom nærings- og husholdningsavfall?
3. Hvor effektivt drives selskapet, bl.a. sett i forhold til lignende selskaper?
4. Hvordan sikrer NGR kvaliteten og kundetilfredshet i selskapets tjenesteyting?
5. Hvordan arbeider selskapet for å møte målsetninger og nye krav til avfallshåndtering?

Undersøkelsen er gjennomført ved gjennomgang av regelverk, relevante dokumenter og supplerende informasjon fra NGR. Det er også gjennomført møter med NGR og ordførerne i eierkommunene. Arbeidet er begrenset til årene 2020 – 2023.

Forvaltningsrevisjonsrapportens kapittel 1 og 2 presenterer bakgrunn for prosjektet og hvilken metode som er brukt. I kapittel 3 beskrives revisjonskriterier til problemstilling 1, 2 og 5. Problemstilling 3 og 4 har ikke revisjonskriterier da det ikke finnes relevante krav eller målsetninger, verken i offentlig regelverk, NGR eller hos kommunene. Kapittel 4-7 beskriver problemstillingene og revisjonskriteriene. Her er det også en gjennomgang av resultatene og vurderinger knyttet til de ulike funnene. Revisor oppsummerer konklusjoner og anbefalinger i kapittel 8, mens høringsuttalelsene fra Nord-Gudbrandsdal Renovasjon IKS ligger ved rapporten.

I dette saksframlegget gjengis kun revisors funn og konklusjoner per problemstilling:

1. Har selskapet rutiner og praksis for å utarbeide et selvkostregnskap som gir kommunestyret grunnlag for å fastsette riktige gebyrer?

«Gjennomgangen av NGRs praksis viser at selvkostregnskap utarbeides i henhold til sentrale bestemmelser i selvkost- og avfallsforskriften.

Selskapet utarbeider separat regnskap og balanse for husholdningsavfall og næringsavfall i tråd med avfallsforskriften.»

2. Ivaretar selskapet pålagt regnskapsmessig skille mellom nærings- og husholdningsavfall?

«Regnskapskonti som inneholder inntekter og utgifter både for husholdningsavfall og næringsavfall blir henført til de to virksomhetsområdene ved hjelp av fordelingsnøkler.

Fordelingsnøklerne er etter revisjonens vurdering i hovedsak utarbeidet og i samsvar med Miljødirektoratets veileder. Bruken av skjønn i kombinasjon med vektrapporter bør dokumenteres grundigere hva angår miljøstasjonene.

Fordelingen av kapitalkostnader beregnes ikke på samme måte som fordelingen av indirekte driftskostnader. Dette er ikke i tråd med regelverket.

Både valget av fordelingsnøkler og kvaliteten på datagrunnlaget er et område med ikke ubetydelig risiko for feil. Pr i dag framstår selskapet som relativt sårbart, primært med hensyn til kapasitet på området ettersom mye er basert på daglig leder alene, og at man ikke benytter dataverktøy for selvkostområdet som brukes av mange renovasjonsselskaper.»

3. Hvor effektivt drives selskapet, bl.a. sett i forhold til lignende selskaper?

«Tilgjengelige data gir lite grunnlag for å sammenligne effektivitet og kostnader i NGR med andre kommunalt eide renovasjonsselskaper.

Det finnes oversikt over gebyrene til husholdningene (SSB). Det er imidlertid viktig å være klar over at disse ikke gir et fullstendig bilde av renovasjonsselskapenes kostnader.

Gebyrene for de seks Nord-dalskommunene ligger 5-10 % lavere enn kommunegrupper som vi sammenligner med (Kostra-gruppe 4,5 og 14), samt landet under ett.

Gebyrene i Nord-dalskommunene har steget noe mer enn i det nevnte sammenligningsgrunnlaget i perioden 2020-2024.»

4. Hvordan sikrer NGR kvaliteten og kundetilfredshet i selskapets tjenesteyting?

«Renovasjonsforskriften for Nord-Gudbrandsdal fastsetter blant annet abonnementskategorier og henteordninger. Forskriften angir forpliktelser - både for NGR og abonnentene - når det gjelder henting og levering av avfall for husholdningene i regionen.

NGR har ikke satt opp mål for kundetilfredshet, og har ikke gjort kundetilfredshetsundersøkelser på mange år. Selskapet deltar heller ikke i nasjonale undersøkelser.

Ifølge NGR kommer det inn få klager på miljøstasjonene. Klager på manglende henting o.l. skal rettes til abonnentens egen kommune. Det føres ikke oversikt over klager.»

5. Hvordan arbeider selskapet for å møte målsetninger og nye krav til avfallshåndtering?

«Krav til utsortering av matavfall trådte i kraft 1. januar 2023 gjennom endring i avfallsforskriften. NGR vil sette i verk henteordning som ivaretar kravene fra 1. januar 2025. NGR er dermed kommet sent i gang med tilrettelegging for sortering for og innhenting av denne typen avfall.

NGR ligger lavt med hensyn til materialgjenvinning (kildesortering) når det sammenlignes med landssnittet og tilsvarende kommuner (Kostra-gruppe 4,5 og 14). Revisjonen antar at dette i stor grad skyldes at det ikke er kommet på plass henteordning for matavfall.»

Revisjonens anbefaling

Basert på konklusjonene har revisor følgende anbefaling:

«NGR bør:

- gå gjennom måten kapitalkostnader fordeles slik at den skjer etter reglene i selvkost-regelverket
- dokumentere bruken av skjønn i kombinasjon med vektrapporter som grunnlag for fordelingsnøkler på miljøstasjonene.
- vurdere å gjennomføre tiltak for å supplere egne ressurser, eventuelt hente inn ekstern bistand, for å gjøre selskapet mindre avhengig av enkeltpersoner ved beregning av selvkost.»

Vurderinger

Sekretariatet mener at rapporten svarer ut problemstillingene som ble vedtatt for prosjektet, og er i tråd med bestillingen. Rapporten gir et godt innblikk i NGRs drift, og om denne skjer i henhold til relevant regelverk samt etter anerkjente forretningsmessige prinsipper. Rapporten vil gi et godt grunnlag for forbedringsarbeid i selskapet, samt nyttig informasjon til eierne av selskapet.

Ledelsen i NGR sier i sin høringsuttalelse at de mener revisjonen har vært grundig og at arbeidet er gjennomført på en ryddig måte. Selskapet har ingen vesentlige merknader til innholdet i rapporten.

To av problemstillingene er av beskrivende art og har ikke revisjonskriterier knyttet opp mot seg. Dette vil si at revisor ikke kommer med anbefalinger knyttet opp mot disse. Det er allikevel elementer her det kan være nyttig at kontrollutvalg og kommunestyre merker seg.

Når det gjelder sammenligning med andre på effektivitet og kostnader, viser tallene som er hentet inn at gebyrene ikke er spesielt høye i regionen selv om det har økt mye siste år. Effektivitet er ikke målt, da det ikke foreligger et godt sammenligningsgrunnlag. Det neste temaet som var beskrivende, var kvalitet og kundetilfredshet. Rapporten viser at NGR ikke har satt opp mål for kundetilfredshet, og at det ikke er gjennomført kundetilfredshetsundersøkelser på mange år. Selskapet deltar heller ikke i nasjonale undersøkelser. Sekretariatet har sett på NGRs virksomhetsplan for 2024 – 2027, som er av noe nyere dato. Her uttrykkes det at «Brukerne skal være fornøyde med NGR sine tjenester» (mål nr. 5.), samt et delmål om at «NGR skal ikke få klager på forøpling, støy, lukt eller annet som er forårsaket av vår drift.»

Basert på dette anbefaler sekretariatet at kontrollutvalgene også kan be selskapet vurdere å måle klager og å vurdere bruk av kundetilfredshetsundersøkelser. Siden dette ikke er lovfestet eller har kriterier, bruker vi formuleringen *vurdere*. Dette kan diskuteres i møtet.

Kontrollutvalget skal rapportere til kommunestyret om gjennomførte forvaltningsrevisjoner og resultatet av dem, og rapporten oversendes derfor til kommunestyret med kontrollutvalgets innstilling til vedtak.

Kontrollutvalget skal i tillegg påse at kommunestyrets vedtak om forvaltningsrevisjoner blir fulgt opp. Sekretariatet anbefaler å be om en skriftlig tilbakemelding på hvordan anbefalingene er fulgt opp, etterfulgt av en muntlig orientering i et av kontrollutvalgets møter i løpet av våren 2025.

Konklusjon

Sekretariatet anbefaler at kontrollutvalgene slutter seg til konklusjoner og anbefalinger i forvaltningsrevisjonsrapporten, og oversender den til kommunestyret for endelig behandling. Det anbefales også å vurdere å ta med et punkt om kundetilfredshet og måling av klager, siden dette var et område kontrollutvalget var opptatt av i utgangspunktet.

Rapporten bør følges opp med en skriftlig og muntlig tilbakemelding til kontrollutvalget i løpet av våren 2025 på hvilke tiltak som er satt i verk for å følge opp vedtak og anbefalinger.